

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Josep Maria de Sagarra ha mort a Barcelona després d'una llarga i dolorosa agonia. Tenia seixanta-set anys. D'ençà dels divuit - el seu primer premi als Jocs Florals de Barcelona era de l'any 1912 i el mateix any el jove poeta escrivia "Joan de l'Os", guanyador de l'Englantina l'any següent - la popularitat el seguia i el convertia en una figura pública. Un temps - el temps marcat per fites que es diuen "La campana de Sant Honorat" o "El cant del poble - Josep Maria de Sagarra fou, per unànime consentiment, si no per votació efectiva, el nostre poeta nacional. Per Sant Jordi, per l'Onze de setembre o pel Catorze d'abril, els seus versos posaven la puntuació poètica a la diada.

"Passa l'abril amb lluerets i aloses,
Sant Jordi, poseu brida al cavall blanc:
una altra volta us oferim les roses,
som massa esclaus per oferir la sang..."

començava un d'aquests poemes - no inclòs en el luxós volum de la seva obra poètica. Però ensems, Sagarra era un periodista àgil i àcid, com testimonien els volums que contenen els brillants "aperitius" de Mirador, un novel·lista acolorit i truculent, amb "All i salobre" i l'escandalosa "Vida privada", un delicat pintor del nostre món ~~xxxxxxx~~ alat, amb "Els ocells amics", un excel·lent traductor de Pirandello i de Molière i també de la gran "Comèdia" del Dant Alighiere i de l'obra completa de Shakespeare. Era també l'autor de poesies fresques i entenedrides, que duïen una alenada de terra humida i d'herba olorosa, de grans poemes que es deïen "El mal caçador", "El comte Arnau", "El poema de Nadal", "Poema de Montserrat", de cançons líriques o incisives, de rem i de vela, de totes les hores, de taverna i d'oblit, ~~xxxx~~ d'abril i de novembre, cançons fetes per a ésser cantades i a les quals hom ha posat música, encara que no calgués, perquè la música ja la duïen elles.

Josep Maria de Sagarra, o la música del vers. Segurament aquest seu do verbal gairebé miraculós explicava, ja de bell antuvi, l'èxit ~~xxxxxx~~ que aconseguia en el teatre l'autor de "Dijous sant" i de "L'estudiant i la pubilla" - les seves dues primeres provatures escèniques. El seu teatre en vers comprèn, d'ençà d'aquelles, una cinquantena, ben bé, d'obres, entre les quals hi ha èxits autènticament populars com "L'hostal de la Glòria", "La corona d'espines", "Les llàgrimes d'Angelina", "L'hereu i la forastera", al costat d'altres que no aconseguien de fer forat, tot i llur major ambició, com "Marçal Prior" o "Reina". Durant quaranta anys, amb el parèntesi de la postguerra, el nom de Josep Maria de Sagarra haurà ocupat d'una manera gairebé permanent la cartellera dels teatres on es representava en català. Per a un públic molt extens, ~~x~~ el teatre català era Sagarra. I encara que les seves trames fossin simples, de vegades incoherents, la gràcia del vers, l'encís del lirisme o la força de les imprecacions poètiques s'enduien l'aplaudiment entusiasta dels espectadors. En el teatre en prosa, de tendències modernes, que en els darrers anys intentava, la seva fortuna era més diversa, però no excloua un èxit extraordinari com era "La ferida lluminosa" traduïda després al castellà i duta al cinema, tot i ésser, per a molts dels admiradors de l'autor de l'obra - i potser per a ell mateix i tot - una concessió no pas massa afortunada a una certa moda passatgera d'un teatre pretesament catòlic i agosarat ensems. "La fortuna de Sílvia", en una nota més íntima, "Galatea", "Ocells i llops", marcava altres moments més feliços d'aquest teatre en prosa, que amb "Soparem a casa" donava la seva darrera expressió.

En els darrers anys, també, Josep Maria de Sagarra havia dut a terme quatre grans obres: la traducció definitiva, en vers, de la "Divina Comèdia", començada i represa diverses vegades d'ençà del '36; la traducció completa, en vers i prosa, de tot el teatre de Shakespeare - traducció de la qual ha sortit una edició de gran luxe i ara, poc a poc, una altra de més assequible; les mostres que n'he vist representades testimonien una gran força expressiva, junt amb una exemplar fidelitat al text; la redacció del monumental "Poma de Montserrat", de setze mil versos, ensem narratiu i líric, i la del primer - i cal temer que definitivament únic - volum de les seves "Membries", suculent arreplec de records d'infantesa, papers de família i retrats d'amics i coneguts - els dels components de la penya de l'Ateneu, dels assistents al sopar dels Jocs o dels contertulis d'una taverna literària de Madrid són realment sensacionals -. Aquestes quatre obres, unes quantes de les seves comèdies i drames, unes pàgines de prosa, un copiós arreplec de versos de la seva joventut: vetaquí allò que, arran de la mort de Josep Maria de Sagarra, sembla destinat a quedar de la seva producció. La seva persona, potser pels èxits assolits, potser per una certa feblesa interessada davant de sol·licituds oficials o oficioses, havia desvetllat certa antipatia entre molts sectors catalans, sobretot de la gent jove. Hom el considerava oportunista, mas sa poc enterc. Però la seva obra roman i empara el seu record, amb aquells versos, escrits fa quaranta-vuit anys, que clouen un dels poemes més saborosos del seu primer recull:

I tu també a la pau de l'altra vida
portaràs el color del teu quintar,
els jocs amb ta germana preferida,
l'ull de la mare que us va vigilar;

i la dansa amb les noies lleugeres,
i la pua d'amor a les nits,
i tot aquell perfum de cabelleres
que eternament ha de quedar-te als dits!

Rafael T A S I S.